

In het Mauritshuis in Den Haag hangt het schilderij van Rembrandt: Simeon in de tempel. Een prachtig schilderij, waarin onze grote meester op een virtuoze manier schildert met duisternis en licht.

Aan de rechterkant van het schilderij is een grote trap met mensen die neerknielen voor een man op een stoel of troon bovenaan de trap. De hogepriester wellicht? De kleuren zijn donker en je moet goed kijken wat Rembrandt in deze hoek van het schilderij probeert uit te beelden. Want al het licht, alle nadruk, valt op de voorgrond van het schilderij. Daar op de voorgrond zie ik in het midden: Jozef en Maria. Ze zitten half geknield op de grond. Links van hem staat één van de priesters. Met zijn rechterhand maakt hij een zegenend gebaar. Hij is gekleed in een prachtig rood gewaad en draagt een gebedsmantel op zijn hoofd.

Rechts van Jozef en Maria: de oude Simeon. Er valt een straal van licht op zijn gezicht én ... op het kind dat hij in zijn armen houdt. Achter Simeon - half gebogen - meen ik Anna te zien staan. Om hen heen staan twee oude mannen. En vanuit de rechter-onderhoek van het schilderij slaan een tweetal wetgeleerden dit onroerende tafereel gade. Ziet u het - in gedachten - al een beetje voor u?

Het is een prachtig schilderij. Ik zou het zo aan de muur een plaats willen geven. Niet alleen omdat het een kunstwerk is, maar omdat ik er ook een diepere betekenis in ontdekt.

Want op dit schilderij van Rembrandt komt heel het Oude en het Nieuwe Testament samen in dit kleine groepje mensen in het brandpunt van het schilderij. Simeon en Anna.

Zij vertegenwoordigen het Oude Testament. De laatste profeet en profetes. Ze brachten hun leven door in de tempel. Ze zijn het symbool van de wet. Want in die tempel werden de offers gebracht. Offers om verzoening te doen over de zonden van het volk.

En Jezus en zijn ouders ... zij zijn het symbool van het nieuwe verbond dat de Here God met de gelovigen heeft gesloten. Maar voordat dat nieuwe verbond gesloten kon worden, ondertekend met het bloed van de Here Jezus Christus, ... moet eerst dat oude verbond, dat Oude Testament afgesloten worden. Dat zie ik in dat schilderij van Rembrandt: Simeon in de tempel. Dat lees ik ook in die woorden van Lucas 2.

*

De tempel. Op het schilderij van Rembrandt in vage donkere kleuren geschilderd ... het symbool van de wet van Mozes, die hij op de berg, uit Gods hand heeft mogen ontvangen. De wet, de Thora, die de relatie regelde, de afspraken die er golden, in de omgang van het volk Israël en de Here God. Die oudtestamentische wet zal straks in het leven en het sterven van dit pasgeboren Kind ... vervuld worden. Tot zijn doel, tot zijn bestemming komen.

In die tempel van Jeruzalem zijn ... Simeon en Anna: profeet en profetes. Ook zij - in hun hoge leeftijd - zijn de vertegenwoordigers van het Oude Testament, het Oude Verbond. Zij vertegenwoordigen dat tweede deel van het Oude Testament: de profeten. De profeten, die onder het oude verbond de wet van God toepasten. Die het volk van God telkens weer terug moesten brengen tot de bepalingen van het verbond met de HERE.

Simeon. We weten niet zo veel van hem af. In het evangelie naar Lucas komen we hem opeens tegen. Als een gewoon mens. Net als u en ik. Een gewone man. En toch ... een bijzondere man. Want Lucas vertelt ons, dat deze man rechtvaardig was en vroom. En ... de Heilige Geest was op hem.

Rechtvaardig en vroom. Eigenlijk zijn dat een soort eretitels. Rechtvaardig: dat is iemand die in de rechte verhouding staat tot God. Een man, een vrouw ... naast God! Vroom: (eigenlijk staat er) voorzichtig, concencieus, nauwgezet. Nauwgezet als het gaat om het naleven van de joodse wet.

Simeon was een voorbeeld ... hoe een mens met God mag omgaan in het geloof. Binnen de kaders van het verbond. Daar hoort ook bij: trouw zijn, nauwkeurig de afspraken van het verbond naleven. God en de naaste werkelijk liefhebben. Je houden aan ... de verbondsregels in de omgang met de Here.

Bovendien: de Heilige Geest was op hem. De Heilige Geest brengt mensen bij Jezus. De Heilige Geest opent ook de ogen en het hart voor het heil dat God heeft bereid. Door die Geest geleid en verlicht komt Simeon in de tempel. Op het moment dat het kindje Jezus wordt voorgesteld. Volgens de gewoonte van de wet.

En dáár - in het huis van God - in de tempel, komt Simeon naar voren. Om de geboren Heiland te begroeten en te belijden. Hij neemt het Kind in zijn armen en begint God te loven. Een lofzang, een profetisch lied met een rijke evangelische inhoud. Een lied op de drempel van het Oude en het Nieuwe Testament: God heeft zijn Woord gehouden! Simeon heeft met een gelovig hart, de Heiland van de wereld in zijn armen mogen dragen. Zo staat hij daar nu in de tempel van Jeruzalem als een levende getuige van de trouw van God. Wat moet die oude Simeon een gelukkig en een dankbaar mens zijn geweest.

*

Ik denk nog even terug aan dat schilderij van Rembrandt. Ik zie daar aan de rand van het schilderij een tweetal mensen zitten. Ze kijken naar wat er in het midden van dat schilderij zich afspeelt. Ze hebben er geen deel aan. Ze zitten op afstand.

Ik herken daar iets in. Want je kunt het evangelie, de blijde boodschap van God, op een afstand houden. Er naar kijken. Er naar luisteren. Je kunt er zelfs je mening over geven. Maar je hebt er niet echt deel aan. Het verandert je leven niet.

Gelukkig zie ik op dat schilderij ook mensen rondom Simeon en Anna staan. Het zijn de rechtvaardigen, de vromen, die uitzien naar de vertroosting van Israël. Zij hebben uitgezien naar de Trooster, die God in de handen van Simeon heeft gelegd.

Voelt u waar ik naar toe wil? Ik vraag me af waar Rembrandt u en mij zou hebben geschilderd op dat schilderij? Aan de kant ... of in het midden?

Eventuele aanvulling:

"En toen de dagen hunner reiniging naar de wet van Mozes vervuld waren, brachten ze Hem - het Kind Jezus - naar Jeruzalem om Hem de Here voor te stellen."

Zo begint Lucas zijn beschrijving van de voorstelling van Jezus in de tempel.

Even iets over de achtergrond van dit gebeuren. De wet van Mozes schreef voor dat ieder jongetje op de achtste dag besneden moest worden. Als een zichtbaar teken dat het bij de Here God hoorde. Het teken van het verbond van God. En omdat het hun eerstgeboren zoontje was ... moesten ze met hun zoon naar de tempel. In Israël werd namelijk de eersteling van vrucht, dier of mens ... aan God gewijd. De eerste gold voor al wat er daarna volgde. De eerstgeboren zoon werd aan de Here gewijd.

Eigenlijk zou die eerstgeboren zoon geofferd moeten worden. Net als die eerste vruchten en die eerstgeboren dieren. Want daarmee beled men dat de Here als Schepper ... recht had op zijn schepsel. Maar de HERE wil geen kinderooffers, zoals de omringende heidense goden dat wel vroegen. Daarom stond er in de wet van Mozes de bepaling dat het jongetje moet worden gelost, vrijgekocht. Dat gebeurde door een bedrag van vijf sikkels aan de priester te betalen. Met vijf sikkels kocht je je eerstgeboren zoon vrij.

Ook moest er een offer voor de moeder worden gebracht. Want er had bloed gevloeid bij de geboorte en dat bloed had de moeder onrein gemaakt. Daarom - na veertig dagen - na het brengen van het reinigingsoffer ... mocht de moeder weer gereinigd de tempel binnengaan. Een paar tortelduiven of twee jonge duiven ... het offer van de armen verzoende je weer met God.

Zo bogen Jozef en Maria onder de bepalingen van Gods wet. Gods wet, waarin de offerdienst en de dienst der verzoening in de tempel centraal stonden.